

UPUTE ZA IZRADBU ZNANSTVENIH I STRUČNIH RADOVA

(Priredio dr. sc. Božo Goluža, red. prof.)

**KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U SARAJEVU
TEOLOŠKO-KATEHETSКИ INSTITUT U
MOSTARU**

Ana Anić

**POVIJEST HUMSKE ZEMLJE U
SREDNJEM VIJEKU**

Seminarski rad

Mentor: prof. dr. sc. Ante Antić

Mostar, 2020.

Pisanje rada

Prije pisanja rada valja najprije pogledati što o dotičnoj temi piše neko reprezentativno djelo. Posebno treba obratiti pažnju na bilješke u tom djelu. Pri pisanju je poželjno koristiti raznovrsnu, ali relevantnu literaturu, uz kritičnost prema odabiru literature, pogotovo interneta.¹

Enciklopedije i leksikoni također mogu pružiti dobru osnovu za početak istraživanja. U načelu enciklopedije se ne navode u bibliografiji, osim ako se radi o dužim jedinicama.

Internet kao izvor informacija sve je rašireniji. I on obično služi kao polazišna točka za daljnja istraživanja. Treba biti veoma oprezan s preuzimanjem informacija s internetskih stranica budući da svatko može postaviti stranicu s bilo kojim sadržajem. Tu bi valjalo uočiti: adresu, autora, naslov, vlasnika domene, te datum postavljanja ili ispravljanja informacije.

Stil pisanja

Stil, kao i struktura rada, oblikuje se s vremenom, čitanjem djela drugih autora. Neki pišu u prvom licu množine, jer se to smatra skromnošću. Koristi se i neutralni oblik, a u posljednje vrijeme počinje se koristiti i prvo lice jednine, ali se s time ne treba pretjerivati.

U duhu hrvatskoga jezika treba koristiti više aktivne od pasivnih oblika.

Ne smije se pretjerivati s citatima. Oni bi se trebali koristiti samo kad je to potrebno, da se vidi točno kako je izvorno rečeno. Sadržaj izvora i literature treba prepričati.

Citati moraju biti točno označeni navodnicima (ili pisani kosim slovima), jer se u suprotnom radi o plagijatu. Rečenice ne smiju biti preduge (do četiri retka).

Ako je citat duži od četiri retka, onda ga treba izdvojiti na sljedeći način. Citat se počinje pisati u novom redu, te se jednim razmakom odvoji od teksta koji slijedi iza njega. Tekst citata treba biti uvučen u odnosu na lijevu i desnu marginu za jedan tabulator. Prored između redova je 1, veličina slova 10.

U pisanju treba paziti na pravopis i gramatiku. Od profesora na fakultetu ne treba očekivati ispravljanje tih grješaka.

Plagijat

To je nedopustivo u znanstvenom svijetu, a predstavlja krađu tuđih plodova rada.

Postoje dvije osnovne vrste plagijata: izravni ili doslovni, te neizravni plagijat.

Izravni ili doslovni plagijat jest kad se riječi drugoga autora doslovno navode kao svoje, bez navodnika i bilo kakve druge oznake da se radi o tuđim riječima.

¹ Za ove upute studentima od velike koristi može biti knjiga: ZRINKA NIKOLIĆ-JAKUS, *Uvod u studij povijesti. Historiografski praktikum*, Leykam international, Zagreb, 2008.

Neizravni plagijat jest kad se ne preuzme doslovno nečiji tekst, već se zamijene neke riječi ili fraze kako bi ga se malo izmijenilo. To je također nedopustivo i kad ste naveli autore i radove u bilješci.

Iznošenje tuđih ideja kao vlastitih, također se smatra plagijatom.

Kako izbjeći plagijat? Kad god zapisujete bilješku iz literature, zapišite punu i jasnu bibliografsku bilješku o izvoru informacije.

I kad se preporučava tekst obvezatno se mora staviti bilješka s bibliografskim podacima o radu koji ste koristili.

Struktura rada

Svaki bi rad trebao sadržavati: naslovnu stranicu, sadržaj, uvod, glavni dio, zaključak, (popis kratica), izvori i literatura (i prilozi).

Osnovni elementi koje rad treba imati su uvod, razradba teme i zaključak.

Uvod. U ovom dijelu treba obrazložiti temu i smjestiti je u neki širi kontekst, tj. treba reći o čemu će govoriti taj rad. Tu se može navesti kakav će biti pristup temi i kakva će biti struktura korištenih izvora. Iako je teško navesti sve koji su pisali o nekoj temi, povjesničari ne smiju prešutjeti ono što su ostali zaključili prije njih. Duljina uvoda kod seminarskih radova okvirno bi trebala iznositi jednu karticu teksta.

Glavni dio (Razradba teme). U ovom dijelu donosi se analiza problema koja treba voditi do odgovora na istraživačko pitanje. Postoje različiti načini strukturiranja glavnoga dijela rada koji najčešće ovise o temi, ali i o metodološkom pristupu. Svaki bi se odlomak trebao organizirati oko određenoga argumenta, tj. oko ključne rečenice, a veza između različitih dijelova treba biti jasna. Bitne stvari se ne iznose u bilješkama nego u tekstu.

Zaključak. Iz njega mora biti vidljivo što je ključno u dotičnom radu, tj. koji su krajnji rezultati istraživačkoga rada. Ovdje se navode odgovori na istraživačka pitanja koja su postavljena u uvodu. Duljina zaključka seminarskoga rada treba biti oko jedne kartice teksta.

Popis izvora i literature. Ovo dvoje potrebno je razlikovati i u popisu odvojiti. U popisu literature treba navesti samo one radove koji se koriste u samom radu. Literatura se navodi po abecednom redu prezimena autora, punim prezimenom pa imenom, odvojenim zarezom. Ukoliko se koristi više radova istog autora oni se nabrajaju kronološkim redom od starijih prema novijima. Kod popisa izvora i literature svi redci osim prvih trebaju biti uvučeni za jedan tabulator. Npr.

IZVORI I LITERATURA

1. Izvori

1.1. Neobjavljeni izvori

HDA, Narodno vijeće SHS.
HDA, Banska vlast Banovine Hrvatske.

1.2. Objavljeni izvori

ARHIĐAKON, T., *Historia Salonitana* (izd. F. Rački), Zagreb, 1894.

2. Literatura

ANTIĆ, ANTE – PERIĆ, PERO, "Hercegovački ustanak", u: MARKO MATIĆ (prir.), *Povijest Hercegovine*, Matica hrvatska, Zagreb – Mostar, 1999., str. 115-137.

MARKIĆ, MARKO, "Bilizi na prostoru Hercegovine", u: *Vjesnik*, Zagreb, 15. 11. 1999., str. 15.

MATIĆ, MATE, *Povijest Humske zemlje u srednjem vijeku*, Globus, Zagreb, ²1984.

* Kada se navodi neki rad u popisu literature treba navesti sve stranice na kojima se nalazi taj rad u navedenom zborniku ili časopisu.

* Imena autora pišu se malim verzalom (smanjena velika slova, npr. MATIĆ, MATE).

* Ukoliko ima dva ili više izdanja neke knjige, kao npr.

MARKOVIĆ, FILIP, *Hercegovački ustanak*, Globus, Zagreb, 1959.

MARKOVIĆ, FILIP, *Hercegovački ustanak*, Globus, Zagreb, ²1982.

MARKOVIĆ, FILIP, *Hercegovački ustanak*, Globus, Zagreb, ³1990.

treba se svakako navesti koje se izdanje koristilo.

Do tri autora pišu se njihova prezimena i imena, a ako ih je više navodi se samo prvi autor i kratica: i dr.

Na kraju rada treba navesti **Popis kratica** (navodi se samo kod manje poznatih riječi). U popisu se navode samo one kratice koje se više puta koriste u tekstu. Naime, budući da je svaku kraticu potrebno objasniti i u tekstu kada se prvi puta spominje, kratice koje se spominju samo jedanput nije potrebno stavljati u popis kratica. Npr.

ALBiH – *Arheološki leksikon Bosne i Hercegovine*

DADU – *Državni arhiv u Dubrovniku*

ABOM – *Arhiv biskupskog ordinarijata u Mostaru*

Sadržaj se navodi na početku rada.

Naslovi i podnaslovi unutar razradbe teme označavaju se brojevima, a sadržaj, uvod, zaključak, popis kratica te izvori i literatura ne označavaju se brojevima.

Podnaslovi trebaju biti uvučeni za jedan tabulator, a podnaslovi podnaslova za još jedan itd. Uza svaki broj treba stajati točka, i to bez razmaka, a razmak treba staviti između brojeva i teksta. Isto tako točkice trebaju biti odvojene razmakom s obje strane. Da biste poravnali brojeve stranica najbolje je ispred njih staviti tabulator. Npr.

Sadržaj

Uvod	2
1. Povijest Dalmacije	3
1.1. Povijest Splita u 16. stoljeću	3
1.2. Povijest Trogira u 16. stoljeću	5
1.2.1. Povijest Trogira od 1520. do 1543. godine	7
1.2.2. Povijest Trogira od 1560. do 1580. godine	9
2. Povijest Slavonije	10
2.1. Povijest Đakova u 16. stoljeću	12
2.2. Povijest Osijeka u 16. stoljeću	14
Zaključak	15
Izvori i literatura	16

Broj stranica teksta piše se u donjem desnom kutu od podnožja stranice oko 2 cm. Naslovna stranica se ne numerira, tako da se stranice počinju numerirati od sadržaja.

Ilustracije

– U radu se mogu koristiti ilustracije – tablice i slike. One potkrepljuju zaključke koji se navode u tekstu. Ilustracije pokazuju tijek istraživanja, njegov cilj i rezultat, točne brojeve, odnos podataka ili stvarni izgled. Ukoliko niste sami autor ilustracije, ispod nje je važno napisati izvor, i to na isti način kako se pišu bilješke. Naslovi ilustracija i izvori pišu se istim stilom kao i glavni tekst, ali fontom 10.

Oblikovanje teksta

– Margine trebaju biti najmanje: lijevo 3,5 cm, a ostale najmanje 2,5 cm. Unutar ovih margina ne može biti ništa napisano.

– Seminarski, diplomski, magistarski i doktorski rad treba ovako pisati: normalni font 12, prored 1,5. – Preporuča se font *Times New Roman*.

– Svaki naslov poglavlja (u diplomskom, magistarskom i doktorskom radu) neka bude spušten za tri retka.

– I osnovni tekst i bilješke trebaju biti poravnani s obje strane.

– Sadržaj neka bude na početku, napisan malim slovima, osim onih koja moraju biti velika.

– Bilješke na dnu stranice trebaju biti: font 10, prored 1. Prvi redak bilješke uvučen za jedan tabulator.

– Sve naslove i podnaslove treba centrirati. Između gornjega teksta i podnaslova treba biti jedan razmak. Isto tako između podnaslova i donjega teksta jedan razmak. Također, ukoliko je u seminarskom i završnom radu na jednoj stranici manje od pola stranice teksta, sljedeći se naslov stavlja na tu stranicu.

Broj stranica

– Esej u razradbi teme treba imati 5-7 stranica.

– Seminarski rad u razradbi teme treba imati 10-15 stranica.

– Diplomski rad (Bolonjski program) u razradbi teme treba imati 50-60 stranica.

– Diplomski rad prije uvezivanja treba biti odobren od svih članova povjerenstva.

– **Najčešće pogriješke** koje treba izbjegavati:

* (1999. – 2005.) – ne treba razmak od zgrade do broja.

* (1999 – 2005) – ne mogu biti redni brojevi godina bez točaka.

* str.15-20 – nedostaje razmak iza str.

* str. 15.-20. – iza brojeva stranica ne treba točka, osim ako je na kraju rečenice.

* str. 15 - 20 – ne treba razmak između brojeva stranica.

* svaka bilješka na dnu stranice jest rečenica pa treba završiti točkom.

* ...srednjovjekovna Humska zemlja¹⁴. – bilješka ide iza interpunkcijskoga znaka.

* Aleksandar III – iza svakog rednog broja mora stajati točka.

* Zagreb–Mostar – između crtice i gradova treba biti razmak.

* Kad je cijela rečenica u navodu, navodnici idu iza točke, a kad je samo dio rečenice u navodu, navodnici idu prije točke. Npr.

– "Kralj Aleksandar uveo je diktaturu i prije formalnoga proglašenja diktature."

– Povjesničari uglavnom govore da je "kralj Aleksandar uveo diktaturu i prije formalnoga proglašenja diktature".

BILJEŠKE (FUSNOTE)

Prvi redak bilješke treba biti uvučen za jedan tabulator, a tekst u njima treba biti poravnat s obje strane.

Prilikom navođenja izvora i literature u bilješkama potrebno je pridržavati se sljedećih pravila.

Knjige

Prvi put

¹ MATE MATIĆ – ANTE ANTIĆ, *Povijest Humske zemlje u srednjem vijeku*, Globus, Zagreb, ²1984., str. 548-550.

Niže

² M. MATIĆ – A. ANTIĆ, *Povijest Humske zemlje u srednjem vijeku*, str. 321, 325-336.

Prvi put

³ ANTE ANTIĆ, *Hrvatska povijest*, Školska knjiga – Marjan tisak, Zagreb – Split, 1999., str. 123, 145-148.

Niže

⁴ A. ANTIĆ, *Hrvatska povijest*, str. 16-23.

Do tri autora pišu se njihova imena i prezimena, a ako ih je više navodi se samo prvi autor i kratica: i dr.

Klasični autori

Prvi put

⁵ ARISTOTEL, *Metapfisica*, IV, 12, 1032a-1045a, 15, JAEGER (ur.), str. 103-105.

(IV – broj knjige, 12 – broj poglavlja, 1032a – paragraf, 15 – redak).

Niže

⁶ ARISTOTEL, *Metapfisica*, IV, 12, 1032a-1045a, 15, str. 105.

Biblija

1 Kor 2,3-5.

Biblijske se knjige citiraju prema standardnom (skraćenom) obliku. Gornji primjer: Prva poslanica Korinćanima, 2 – broj poglavlja, 3-5 – redci. Treba pripaziti na razmake i stavljati ih prema gornjem primjeru. Uobičajeno je da se biblijske knjige ne navode u

bilješkama ispod crte nego u zagradi odmah iza teksta. Npr. "U početku bijaše Riječ" (Iv 1,1).

Katekizam Katoličke Crkve

Katekizam Katoličke Crkve (dalje: KKC), br. 546.

Zakonik kanonskoga prava

Zakonik kanonskoga prava (dalje: ZKP), Kan. 516 § 2.

Može se pisati i: Codex iuris canonici (dalje: CIC), Kan. 516 § 2.

Poglavlja u enciklopedijama

Prvi put

⁸ "Dalmacija", u: *Hrvatska enciklopedija*, I., Leksikografski zavod Miroslav Krleža, Zagreb, ³2005., str. 580-590.

Niže

⁹ "Dalmacija", u: *Hrvatska enciklopedija*, I., str. 580, 592.

Radovi u zbornicima

Prvi put

¹⁰ ANTE ANTIĆ, "Hercegovački ustanak", u: MARKO MATIĆ (prir.), *Povijest Hercegovine*, Matica hrvatska, Zagreb – Mostar, 1999., str. 189.

Niže

¹¹ A. ANTIĆ, "Hercegovački ustanak", str. 189, 231-232.

Članci u časopisima

Prvi put (za časopise koji izlaze više puta godišnje)

¹² PETAR PERIĆ, "Stari grad Blagaj", u: *Hrvatska budnica*, Split, 4/2002., str. 108-136.

Niže

¹³ P. PERIĆ, "Stari grad Blagaj", str. 108-136.

Prvi put (za godišnjake)

¹⁴ MARIJAN LUCIĆ, "Oporuka i smrt hercega Stjepana Vukčića Kosače", u: *Hercegovina*, 4, Mostar, 2018., str. 79.

Niže

¹⁵ M. LUCIĆ, "Oporuka i smrt hercega Stjepana Vukčića Kosače", str. 82.

Dnevne novine

Prvi put

¹⁶ MARKO MARKIĆ, "Bilizi na prostoru Hercegovine", u: *Vjesnik*, Zagreb, 15. 11. 1999., str. 141-143.

Niže

¹⁷ M. MARKIĆ, "Bilizi na prostoru Hercegovine", str. 141-143.

Intervjui

Prvi put

¹⁸ MATE MANDIĆ, "Ovo je sveta zemlja", (razgovarao Petar Bašić), u: *Slobodna Dalmacija*, Split, 24. 3. 2004., str. 3-4.

Niže

¹⁹ M. MANDIĆ, "Ovo je sveta zemlja", str. 3.

Arhivi

Prvi put

²⁰ DRŽAVNI ARHIV U DUBROVNIKU (dalje: DADU), *Lettere di Levante*, sv. IV., f. 32r-33v. (sv. = svezak; f = foglio – list; r = recto – prednji; v = verso – stražnji)

Niže

²¹ DADU, *Lettere di Levante*, sv. IV., f. 32r-33v.

Prvi put

²² HRVATSKI DRŽAVNI ARHIV (dalje: HDA), KOMISIJA ZA ODNOS S VJERSKIM ZAJEDNICAMA (dalje: KOVZ), *Izvyjšće o aktivnostima klera*, kut. 13, sv. 2, str. 6, 13-15.

Niže

²³ HDA, KOVZ, *Izvyjšće o aktivnostima klera*, kut. 13, sv. 2, str. 11.

Internet

²⁴ <http://www.znanost.hr>, *Etnička slika Bosne i Hercegovine*, (15. 9. 2011.).